

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumundan:

G r   lerinizi duzenleme@bddk.org.tr adresine e-posta ile iletebilirsiniz.

BANKALARIN KALDIRAÇ ORANI  L   M NE İLİŞKİN YÖNETMELİK TASLAĞI

BİRİNCİ BÖLÜM Başlangıç Hükümleri

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Yönetmeliğin amacı, kaldıraç etkisiyle bankaların maruz kalmaları muhtemel risklere kar   konsolide ve konsolide olmayan bazda yeterli sermaye bulundurmalarının sağlanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Dayanak

MADDE 2- (1) Bu Yönetmelik, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 43 üncü, 47 nci ve 93 üncü maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3- (1) Bu Yönetmelikte yer alan;

a) Ana sermaye: 5/9/2013 tarihli ve 28756 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankaların Özkaynaklarına İlişkin Yönetmeliğe göre hesaplanan ana sermayeyi,

b) Banka: Kanunun 3 üncü maddesinde tanımlanan bankaları,

c)  ok katmanlı m   teri yapısı: ... tarihli ve ...sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kar   Taraf Kredi Riskine Esas Tutarın Hesaplanmasına İlişkin Tebliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan yapıyı,

 ) Dengeleyici işlem: Kar   Taraf Kredi Riskine Esas Tutarın Hesaplanmasına İlişkin Tebliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan dengeleyici işlemi,

d) D zeltilmemi  brüt menkul kıymet finansman işlemi varlığı tutarı: Menkul kıymet finansman işleminden kaynaklı olarak bankanın bilançosunda varlık olarak izlenen; nakit alacakların ya da menkul kıymet finansman işlemlerine ilişkin olarak verilen teminatlar ile bilanço içinde varlık olarak izlenen alınan teminatların aynı kar   taraf ile yapılan menkul kıymet finansman işlemlerinden kaynaklanan borç kalemleri ile muhasebesel olarak netle tirilmemi  varlığı,

e) Düzeltilmiş brüt menkul kıymet finansman işlemi varlığı: Menkul kıymet finansman işleminden kaynaklı olarak bankanın bilançosunda varlık olarak izlenen; nakit alacakların ya da menkul kıymet finansman işlemlerine ilişkin olarak verilen teminatların aynı kar   taraf ile yapılan menkul kıymet finansman işlemlerinden kaynaklanan borç kalemleri ile muhasebesel olarak netle tirilmemi  hali,

f) Düzeltilmiş net menkul kıymet finansman işlemi varlığı: Menkul kıymet finansman işleminden kaynaklı olarak bankanın bilançosunda varlık olarak izlenen; nakit alacakların ya da menkul kıymet finansman işlemlerine ilişkin olarak verilen teminatların aynı kar   taraf ile yapılan menkul kıymet finansman işlemlerinden kaynaklanan borç kalemleri ile muhasebesel olarak netle tirilmi  halini,

g) Finansal varlıkların normal yoldan alım veya satım sözleşmesi: Finansal varlıkların, ilgili piyasadaki düzenlemeler veya genel teamüller tarafından belirlenen teslim süresi içerisinde teslim edilmesini gerektiren sözleşmeleri,

- ğ) Koruma alıcısı: ... tarihli ve ... sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan koruma alıcısını,
- h) Koruma satıcısı: Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan koruma satıcısını,
- ı) Kredi dönüşüm oranı: ... tarihli ve ..sayılı Resmî Gazete’ de yayımlanan Temel Kredi Riskine Esas Tutarın Standart Yaklaşım ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan krediye dönüşüm oranını,
- i) Kredi türevi: Borçlunun iflası, kredi derecesinin düşürülmesi, ödeme yapmaması veya temerrüde düşmesi gibi belirli kredi olaylarına bağlı olarak itfa değeri belirlenen türev finansal aracı,
- j) Kurul: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunu,
- k) Menkul kıymet finansman işlemleri: ...tarihli ve ...sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan menkul kıymet finansman işlemlerini,
- l) Merkezi karşı taraf: Karşı Taraf Kredi Riskine Esas Tutarın Hesaplanmasına İlişkin Tebliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan merkezi karşı tarafı,
- m) Netleştirme grubu: Karşı Taraf Kredi Riskine Esas Tutarın Hesaplanmasına İlişkin Tebliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan netleştirme grubunu,
- n) Nitelikli merkezi karşı taraf: Karşı Taraf Kredi Riskine Esas Tutarın Hesaplanmasına İlişkin Tebliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan nitelikli merkezi karşı tarafı,
- o) Notional tutar: Bir finansal araca ilişkin faiz, prim, fark gibi ödemelerin hesaplanmasında kullanılan referans tutarı,
- ö) Referans varlığın borçlusu: Kredi türevi sözleşmesine konu olan bir finansal yükümlülüğü doğuran bir işlemin borçlu tarafını,
- p) Referans varlık: Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğde tanımlanan referans varlığı,
- r) Teslim tarihine göre muhasebeleştirme: TFRS 9 – Finansal Araçlar Standardı uyarınca teslim tarihine göre yapılan muhasebeleştirmeyi,
- s) Ticari işlem tarihine göre muhasebeleştirme: TFRS 9 – Finansal Araçlar Standardı uyarınca ticari işlem tarihine göre yapılan muhasebeleştirmeyi,
- ş) Ticari risk: Karşı Taraf Kredi Riskine Esas Tutarın Hesaplanmasına İlişkin Tebliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan ticari riski,
- t) Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS): Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yürürlüğe konulmuş olan Türkiye Muhasebe Standartları/ Türkiye Finansal Raporlama Standartları ile bunlara ilişkin ek ve yorumları,
- u) Üye kuruluş: Karşı Taraf Kredi Riskine Esas Tutarın Hesaplanmasına İlişkin Tebliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan üye kuruluşu,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Kaldıraç Oranı Hesaplaması

Kaldıraç oranları

MADDE 4- (1) Kaldıraç oranı, ana sermayenin toplam risk tutarına bölünmesi suretiyle hesaplanır.

(2) Konsolide kaldıraç oranı, konsolide ana sermayenin, konsolide toplam risk tutarına bölünmesi suretiyle hesaplanır.

(3) Bankaların konsolide ve konsolide olmayan kaldıraç oranlarını günlük olarak asgari yüzde üç seviyesinde tutturmaları ve idame ettirmeleri şarttır.

Sistemik önemli bankaların kaldıraç oranları

MADDE 5- (1) Kurul, 23/6/2016 tarihli ve 29633 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sistemik Önemli Bankalar Hakkında Yönetmeliğin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (o) bendi uyarınca sistemik önemli banka olarak tanımlanan bankalar için 4 üncü maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen asgari oranlardan daha ihtiyatlı asgari konsolide ve konsolide olmayan kaldıraç oranı belirlemeye yetkilidir.

Toplam risk tutarının hesaplanması

MADDE 6- (1) Toplam risk tutarı; bilanço içi varlık risk tutarı, bilanço dışı işlemler risk tutarı, türev finansal araç risk tutarı ve menkul kıymet finansman işlemleri risk tutarı toplamından oluşur.

(2) Kaldıraç oranı hesaplamasında, bilanço içi varlık risk tutarı, bilanço dışı işlemler risk tutarı, türev finansal araç risk tutarı ve menkul kıymet finansman işlemleri risk tutarı TFRS uyarınca değerlendirilmiş tutarlar dikkate alınarak hesaplanır. Aksi belirtilmedikçe; risk tutarları hesaplanırken, varlık ile yükümlülük kalemleri netleştirilemez ve kredi riski azaltım teknikleri kullanılarak toplam risk tutarı azaltılamaz.

(3) İşlemin karşı tarafının teslim yükümlülüğünü gerçekleştirmediği işlemler ile Karşı Taraf Kredi Riskine Esas Tutarın Hesaplanmasına İlişkin Tebliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan takas süresi uzun işlemler de dahil olmak üzere tüm işlemlerin, birinci fıkrafta belirtilen toplam risk tutarını oluşturan unsurlardan hangisine ilişkin olduğu TFRS uyarınca yapılan muhasebesel sınıflandırmaya göre belirlenir. Türev finansal araç olarak sınıflandırılan takas süresi uzun işlemlere ilişkin risk tutarları, türev finansal araç risk tutarı olarak hesaplanır.

(4) Bankaların Özkaynaklarına İlişkin Yönetmeliğin 9 uncu maddesinde ana sermaye hesaplamasında indirim kalemi olarak dikkate alınan varlık kalemleri toplam risk tutarı hesaplamasında indirilirken, Bankaların Özkaynaklarına İlişkin Yönetmeliğin 9 uncu maddesinde ana sermaye hesaplamasında indirim kalemi olarak dikkate alınan yükümlülük kalemleri toplam risk tutarı hesaplamasında indirilmez.

(5) ... ve ... sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Menkul Kıymetleştirme Riskine Esas Tutarın Hesaplanması Hakkında Tebliğin 3 üncü maddesi uyarınca kurucu banka olarak tanımlanan bankalar tarafından, aynı Tebliğin 6 ncı maddesinde belirtilen kredi riskinin transferine ilişkin operasyonel şartların sağlandığı aynı Tebliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan geleneksel menkul kıymetleştirmelerde, menkul kıymetleştirmeye konu varlıklar için risk tutarı hesaplanmaz. Kurucu banka, elde bulundurduğu menkul kıymetleştirme pozisyonları için risk tutarı hesaplar. Sentetik menkul kıymetleştirmelerde veya risk transferine ilişkin operasyonel şartların sağlanmaması sebebiyle kredi riskinin transfer edilemediği geleneksel menkul kıymetleştirmelerde, menkul kıymetleştirmeye konu varlıklar için risk tutarı hesaplanır.

Bilanço içi varlık risk tutarı

MADDE 7- (1) Bilanço içi varlık risk tutarı, 8 inci madde kapsamında türev finansal araç risk tutarı hesaplamasına dahil edilenler haricindeki türev finansal araçlara ilişkin teminatlar ile 9 uncu madde kapsamında menkul kıymet finansman işlemleri risk tutarına dahil edilenler haricindeki menkul kıymet finansman işlemlerine ilişkin teminatlar da dahil olmak üzere bilanço içinde izlenen tüm varlıklar üzerinden bankalarca hesaplanır. Türev finansal araç risk tutarı hesaplamasına dahil edilen 8 inci maddenin sekizinci fıkrasındaki nitelikleri haiz nakit değişim teminatları ve 8 inci maddenin on birinci fıkrasındaki teminatlar ve 9 uncu madde kapsamında menkul kıymet finansman işlemleri risk tutarına dahil edilen nakit alacaklar ile teminatlar, bilanço içinde varlık olarak izlenseler dahi bilanço içi varlık risk tutarı hesaplamasına dahil edilmez. Bankalarca, bilanço içinde varlık olarak izlenen emanet varlıklar, TFRS 9 – Finansal Araçlar Standardı uyarınca finansal tablo dışı bırakma şartlarının ve/veya

TFRS 10 – Konsolide Finansal Tablolar Standardı uyarınca konsolide edilmeme şartlarının sağlanması halinde toplam risk tutarı hesaplamasına dahil edilmeyebilir.

(2) Banka bilançosunda yer alıp almadığına bakılmaksızın türev finansal araçlar için verilen 8 inci maddenin sekizinci fıkrasındaki nitelikleri haiz olmayan nakit ve nakit olmayan teminat, bilanço içi varlık risk tutarı olarak kaldıraç oranı hesaplamasına dahil edilir. Türev finansal araçlar için alınan 8 inci maddenin sekizinci fıkrasındaki nitelikleri haiz olmayan nakit ve nakit olmayan teminatlardan; banka bilançosunda yer alanlar bilanço içi varlık risk tutarı hesaplamasına dahil edilirken, banka bilançosunda yer almayanlar toplam risk tutarı hesaplamasına dahil edilmez. 8 inci maddenin on birinci fıkrasındaki türev finansal araçlar için alınan bankaca serbestçe kullanılmayan aynı fıkradaki teminatlardan; banka bilançosunda yer alanlar bilanço içi varlık risk tutarı hesaplamasına dahil edilirken, banka bilançosunda yer almayanlar toplam risk tutarı hesaplamasına dahil edilmez.

(3) Bilanço içi varlıkların risk tutarları, TFRS uyarınca değerlendirilmiş tutarlarından, 22/6/2016 tarihli ve 29750 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik uyarınca ayrılmış özel ve genel karşılıkların düşülmesi suretiyle hesaplanır. Genel karşılıklardan yalnızca ana sermayede azalışa yol açanlar toplam risk tutarından düşer.

(4) Finansal varlıkların normal yoldan alım veya satım sözleşmesi kapsamında, ticari işlem tarihine göre muhasebeleştirilen teslimi yapılmamış finansal varlıklardan kaynaklanan alım ve satım işlemlerine ilişkin olarak, aşağıdaki şartların sağlanması halinde, teslimi yapılmamış finansal varlıkların satımından kaynaklanan nakit alacaklar ile teslimi yapılmamış finansal varlıkların alımından kaynaklanan nakit borçlar netleştirilebilir ve bu netleştirilmiş net nakit alacak tutarı ile alım taahhüdünde bulunulan finansal varlıklar bilanço içi varlık risk tutarı hesaplamasına dahil edilir. Satım taahhüdünde bulunulan finansal varlıklar ise ticari işlem tarihinde bilançodan çıkarıldığı için bilanço içi varlık risk tutarı hesaplamasına dahil edilmez.

a) Alım ve satımı yapılan finansal varlıklardan nakit alacak ve nakit borç ile ilişkilendirilebilenlerin gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarar olarak muhasebeleştirilmesi ve bu varlıkların Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik Ek-1 kapsamında alım satım hesaplarında izlenmesi durumunda,

b) Alım ve satımı yapılan finansal varlıkların tesliminin; sözleşmede öngörülen fiyattan belli bir vadede her iki tarafın yükümlülüklerini yerine getirmesi esasına dayanması durumunda.

(5) Finansal varlıkların normal yoldan alım veya satım sözleşmesi kapsamında, ticari işlem tarihine göre muhasebeleştirilen teslimi yapılmamış finansal varlıklardan kaynaklanan alım ve satım işlemlerine ilişkin olarak dördüncü fıkradaki şartların sağlanamaması durumunda, finansal varlıklar satımından kaynaklanan nakit alacaklar ile finansal varlıklar alımından kaynaklanan nakit borçlar arasında yapılan tüm muhasebesel netleştirmeler iptal edilir ve finansal varlıkların satımından kaynaklı netleştirilmemiş brüt nakit alacak tutarı ile alım taahhüdünde bulunulan finansal varlıklar, bilanço içi varlık risk tutarı hesaplamasına dahil edilir.

(6) Finansal varlıkların normal yoldan alım veya satım sözleşmesi kapsamında, teslim tarihine göre muhasebeleştirilen teslimi yapılmamış finansal varlık alımlarında, finansal varlık bilanço içinde izlenmemesi sebebiyle bilanço içi varlık risk tutarı hesaplamasına dahil edilmez. Teslim tarihine göre muhasebeleştirilen teslimi yapılmamış finansal varlık satımlarında ise bu finansal varlık henüz bilançodan çıkmaması sebebiyle bilanço içi varlık risk tutarı hesaplamasında dikkate alınmaya devam edilir.

Türev finansal araç risk tutarı

MADDE 8- (1) Türev finansal araç risk tutarı, ikinci fıkra uyarınca hesaplanan potansiyel kredi risk tutarı ile üçüncü fıkra uyarınca hesaplanan yenileme maliyeti toplamının 1,4 ile çarpılması suretiyle hesaplanır.

(2) Potansiyel kredi risk tutarı, Karşı Taraf Kredi Riskine Esas Tutarın Hesaplanmasına İlişkin Tebliğin 20 nci maddesi dikkate alınarak çarpanın 1 olarak uygulanması suretiyle hesaplanır. Toplam eklenti tutarı hesaplanırken, Karşı Taraf Kredi Riskine Esas Tutarın Hesaplanmasına İlişkin Tebliğde belirtilen marjlı işlemler için aynı Tebliğin 26 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen vade faktörünün potansiyel kredi risk tutarını azaltıcı etkisi dikkate alınabilir. Dayanak varlığa ilişkin risk yaratan satım opsiyonları, sermaye yeterliliği hesaplamasında risk tutarı oluşturmaları dahi kaldıraç oranı hesaplamasına dahil edilir.

(3) Yenileme maliyeti (YM) aksi belirtilmedikçe aşağıdaki formül kullanılarak hesaplanır.

$$YM = \max\{CPD - NDT_a + NDT_v, 0\}$$

Formülde;

CPD = Tek bir türev finansal aracın ya da aynı netleştirme grubundaki türev finansal araçların cari piyasa değerini,

NDT_a = Sekizinci fıkradaki şartları sağlayan alınan nakit değişim teminatını,

NDT_v = Sekizinci fıkradaki şartları sağlayan verilen nakit değişim teminatını ifade eder.

(4) Karşı Taraf Kredi Riskine Esas Tutarın Hesaplanmasına İlişkin Tebliğin 18 inci maddesinde belirtilen nitelikleri haiz bir netleştirme sözleşmesi bulunması halinde, türev finansal araç risk tutarı netleştirme grubu bazında birinci fıkra da belirtilen formüle göre hesaplanır. Netleştirme sözleşmesinin bu nitelikleri haiz olmaması durumunda, her bir türev finansal aracın risk tutarı işlem bazında hesaplanır.

(5) Alınan teminatın toplam risk tutarı üzerinde birbirini dengeleyen iki etkisi bulunmaktadır. Azaltım etkisi, sekizinci fıkra da belirtilen nitelikleri haiz veya on birinci fıkra da belirtilen serbestçe kullanılan teminatların bilanço içinde varlık olarak izlense dahi türev finansal araç risk tutarında bir indirim kalemi olarak dikkate alınması iken, artırım etkisi ise bu nitelikleri haiz olmayan teminatların bilanço içinde varlık olarak izlendiğinde bilanço içi varlık risk tutarına dahil edilmek suretiyle kaldıraç oranı hesaplamasında dikkate alınmasıdır.

(6) Türev finansal araçlara ilişkin olarak alınan teminatın türev işlemten kaynaklanan takas riskini azaltmadığı durumda veya takas riskini azaltsa dahi sekizinci fıkra da belirtilen nitelikleri veya on birinci fıkra da belirtilen serbestçe kullanılma niteliğini haiz olmaması durumunda bu alınan teminatın türev finansal araç risk tutarını azaltıcı etkisi göz ardı edilir ve bu alınan teminatlar muhasebe bazlı veya karşı taraf kredi riski azaltımı bazlı netleştirmeye izin verilip verilmediğinden bağımsız olarak türev finansal araç risk tutarına karşı netleştirmede kullanılamaz. Birinci ila üçüncü fıkralara uygun olarak türev finansal araç risk tutarı hesaplanırken, sekizinci fıkradaki nitelikleri haiz olmayan alınan teminat indirim kalemi olarak dikkate alınamaz. Sekizinci fıkradaki nitelikleri haiz olsun olmasın hiçbir alınan teminat çarpanı 1 değerinden küçük yapmak için kullanılamaz. Müşteriye takas hizmeti sağlayan üye kuruluş bankanın müşteriden ya da müşteriye takas hizmeti sağlayan yüksek katmanlı müşteri bankanın düşük katmanlı müşteriden olan ticari riskleri için birinci ve on birinci fıkralara uygun olarak türev finansal araç risk tutarı hesaplanırken, bankanın aldığı bu fıkra da belirtilen teminatlardan serbestçe kullanılmayanlar bir indirim kalemi olarak dikkate alınamaz. On birinci fıkradaki nitelikleri haiz olsun olmasın hiçbir alınan teminat çarpanı 1 değerinden küçük yapmak için kullanılamaz. Bilanço içinde varlık olarak izlenip izlenmediğine bakılmaksızın; sekizinci fıkradaki nitelikleri haiz olan alınan ve verilen nakit değişim teminatı ile müşteriye takas hizmeti sağlayan üye kuruluş bankanın müşteriden ya da müşteriye takas hizmeti sağlayan yüksek katmanlı müşteri bankanın düşük katmanlı müşteriden olan ticari riskleri için on birinci

fıkra da belirtilen alınan teminatlardan bankaca serbestçe kullanılabilenler ile verilen teminatlar türev finansal araç risk tutarı içinde kaldıraç oranı hesaplamasına dahil edilir. Bu hesaplamada, sekizinci fıkradaki nitelikleri haiz olan alınan nakit değişim teminatı, yenileme maliyetini azaltıcı bir unsur olarak dikkate alınırken potansiyel kredi risk tutarı hesaplamada çarpanın 1 olmasının bir sonucu olarak potansiyel kredi risk tutarını azaltıcı bir unsur olarak dikkate alınmaz.

(7) NDT_a üçüncü fıkrada belirtilen CPD'nin belirlenmesinde bir indirim unsuru olarak dikkate alındıysa, yenileme maliyeti hesaplamasında tekrar dikkate alınmaz.

(8) Yenileme maliyeti hesaplamasında dikkate alınacak nakit değişim teminatlarının takasa kabul edilmesi için aşağıdaki şartları taşıması gerekir.

a) Karşı Taraf Kredi Riskine Esas Tutarın Hesaplanmasına İlişkin Tebliğ uyarınca nitelikli merkezi karşı taraf olma koşullarını taşımayan taraflar ile takası gerçekleştirilen işlemler için alınan nakit değişim teminatının alan tarafça serbestçe kullanımının mevzuat veya sözleşmelerle kısıtlanmamış olması gerekir.

b) Alınan ve verilen nakit değişim teminatının, asgari günlük olarak türev finansal araçların gerçeğe uygun değerine dayanılarak belirlenmesi ve bankanın veya karşı tarafın hesabına aktarılması gerekir. Bir önceki gün sonu piyasa değerine göre belirlenen ve bir sonraki işlem gününün başında bankanın veya karşı tarafın hesabına aktarılan nakit değişim teminatının bu koşulu sağladığı kabul edilir.

c) Alınan ve verilen nakit değişim teminatı ile türev finansal aracın aynı para birimi cinsinden olması gerekir.

ç) Bankanın veya karşı tarafın hesabına aktarılan nakit değişim teminatının, marj eşik risk tutarı ile asgari transfer teminat tutarına tabi olan türev ürünlerin gerçeğe uygun değerini karşılayacak tutarda olması gerekir. Bu tutarın tespitinde, üzerinde mutabık kalınmayan nakit değişim teminatı dikkate alınmaz.

d) Türev finansal araçların ve nakit değişim teminatının, türev işlemin tarafları arasında yapılan aynı netleştirme sözleşmesinde düzenlenmesi gerekir. Netleştirme sözleşmesinin, alınan ya da verilen nakit değişim teminatları da dikkate alınmak suretiyle Karşı Taraf Kredi Riskine Esas Tutarın Hesaplanmasına İlişkin Tebliğin 18 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen şekilde tek bir net tutar hesaplanmasına imkân tanınması gerekir. Bu bendin uygulamasında, ana netleştirme sözleşmesi şemsiyesi altında türev işlemlere ilişkin birden fazla netleştirme sözleşmesi bulunması ve bu ana netleştirme sözleşmesinde netleştirme sözleşmelerine konu tüm türev işlemlerin birbiri ile netleştirilmesine imkân tanıyan bir hüküm olması durumunda tüm netleştirme sözleşmeleri aynı ana netleştirme sözleşmesi kapsamında değerlendirilir ve türev işlemlere ilişkin olarak bu ana netleştirme sözleşmesi kapsamında tek bir net tutar hesaplanır.

(9) Üye kuruluş bankanın müşteri ile yaptığı türev işlemlerde, nitelikli merkezi karşı tarafın temerrüde düşmesi durumunda müşterinin olası zararlarını bankanın karşılama yükümlülüğü bulunmaması halinde üye kuruluş banka, nitelikli merkezi karşı taraftan kaynaklı ticari riskler için türev finansal araç risk tutarı hesaplamaz. Üye kuruluş bankanın müşteri ile yaptığı türev işlemlerde, nitelikli veya nitelikli olmayan merkezi karşı tarafın temerrüde düşmesi nedeniyle işlemin değerinde meydana gelen değişimlerden kaynaklanan müşterinin olası zararlarını karşılama yükümlülüğünün bulunması durumunda veya nitelikli olmayan merkezi karşı tarafın temerrüde düşmesi nedeniyle işlemin değerinde meydana gelen değişimlerden kaynaklanan müşterinin olası zararlarını karşılama yükümlülüğünün bulunmaması halinde dahi, üye kuruluş banka söz konusu ticari riskleri birinci ilâ sekizinci fıkralar çerçevesinde hesaplanan türev finansal araç risk tutarına dahil eder.

(10) Çok katmanlı müşteri yapısı çerçevesinde, yüksek katmanlı müşteri banka, üye kuruluş olmaksızın düşük katmanlı müşteriye takas hizmeti sağladığında, aşağıdaki şartların

oluşması durumunda nitelikli merkezi karşı taraftan ve üye kuruluştan kaynaklı ticari riskler için türev finansal araç risk tutarı hesaplamaz.

a) Üye kuruluş ile nitelikli merkezi karşı taraf arasında gerçekleştirilen dengeleyici işlemin nitelikli merkezi karşı taraf tarafından yüksek katmanlı müşteri işlemi olarak tespit edildiği ve bu yüksek katmanlı müşteri işlemi için alınan teminatların da nitelikli merkezi karşı taraf ve/veya üye kuruluş tarafından tutulduğu durumda, bu teminatların üye kuruluşun temerrüdü veya ödeme aczine düşmesi, üye kuruluşun diğer müşterilerinin temerrüdü veya ödeme aczine düşmesi ile üye kuruluşun ve üye kuruluşun herhangi bir müşterisinin birlikte temerrüdü veya ödeme aczine düşmesi halinde oluşabilecek zararlardan yüksek katmanlı müşteri bankayı koruması gerekir.

b) Söz konusu teminatların üye kuruluş veya diğer müşterilerin temerrüde düşmesinden kaynaklanan zararlara karşı koruduğunun tespit edilebilmesi amacıyla, yüksek katmanlı müşteri bankanın, Kuruma, bu işlemler nedeniyle zarara uğramayacağına ilişkin yasal ve bağlayıcı düzenlemelerin mevcut olduğunu göstermesi gerekir. Yüksek katmanlı müşteri bankanın, söz konusu düzenlemelerin uygulanabilirliğine ilişkin yeterli bir hukuki inceleme yapması ve bu bankanın hukuki bir itiraz durumunda ilgili mahkemelerin ve idari otoritelerin söz konusu düzenlemeleri ilgili ülkenin yürürlükteki hukukuna göre yasal, geçerli ve bağlayıcı kabul edeceğine dair makul ve sağlam bir gerekçeye sahip olması gerekir.

c) Üye kuruluşun temerrüde veya ödeme aczine düşmesi halinde, dengeleyici işlemin dolaylı olarak nitelikli merkezi karşı taraf aracılığıyla ya da doğrudan nitelikli merkezi karşı taraf tarafından yapılacağına ilişkin yasal düzenlemelerin bulunması gerekir. Bu durumlarda, yüksek katmanlı müşteri bankanın pozisyonunu piyasa değeri üzerinden kapatma talebi yoksa bu müşteri pozisyonları ve nitelikli merkezi karşı tarafta tutulan teminat piyasa değeri üzerinden başka bir üye kuruluşu transfer edilir.

ç) Üye kuruluşun veya nitelikli merkezi karşı tarafın temerrüde düşmesi halinde, düşük katmanlı müşterinin olası zararlarını yüksek katmanlı müşteri bankanın karşılama yükümlülüğünün olmaması gerekir.

(11) Müşteriye takas hizmeti sağlayan üye kuruluş bankanın müşteriden ya da müşteriye takas hizmeti sağlayan yüksek katmanlı müşteri bankanın düşük katmanlı müşteriden olan ticari riskleri için türev finansal araç risk tutarı hesaplamasında, yenileme maliyeti ve potansiyel risk tutarı, ikinci ve üçüncü fıkralardaki uygulamalardan farklı olarak, başlangıç teminatı, bağımsız teminat tutarı, sekizinci fıkroda belirtilen nitelikleri haiz olan ve olmayan nakit değişim teminatı ile nakit olmayan değişim teminatını da dikkate alacak şekilde Karşı Taraf Kredi Riskine Esas Tutarın Hesaplanmasına İlişkin Tebliğde belirtilen karşı taraf kredi riski ölçümüne ilişkin standart yaklaşım yöntemine göre ve aynı Tebliğin 55 inci maddesinin taban riskin marj süresine ilişkin hükümleri dikkate alınarak hesaplanır. Bu fıkra kapsamında, yenileme maliyeti hesaplanırken bankanın aldığı bu fıkroda belirtilen teminatların banka tarafından serbestçe kullanılabilen kısmı dikkate alınır. Bu fıkra kapsamında, serbestçe kullanılsın kullanılmasın alınan teminatların hiçbirisi çarpanı 1 değerinden küçük yapmak için kullanılamaz.

(12) Müşterinin doğrudan merkezi karşı tarafla yaptığı ve üye kuruluş bankanın müşterinin merkezi karşı tarafa olan yükümlülükleri için garantör olduğu türev finansal araçlardan kaynaklanan ticari riskler için üye kuruluş banka müşteriden olan türev finansal araç risk tutarını birinci ilâ sekizinci fıkra hükümleri çerçevesinde hesaplar.

(13) Üye kuruluş banka veya yüksek katmanlı müşteri bankanın Bankaların Konsolide Finansal Tablolarının Düzenlenmesine İlişkin Tebliğin 5 inci maddesinin birinci fıkrası kapsamı dışında olması sebebiyle konsolide edilmeyen müşteri ortaklık ile yaptığı türev işlemlerden kaynaklanan ticari riskler için, üye kuruluş banka veya yüksek katmanlı müşteri bankanın merkezi karşı taraftan veya üye kuruluştan olan risklerine ilişkin olarak dokuzuncu ve onuncu fıkralarda belirtilen hükümler çerçevesinde türev finansal araç risk tutarı hesaplar. Üye kuruluş bankanın veya yüksek katmanlı müşteri bankanın aynı Tebliğin 5 inci maddesinin

birinci fıkrası kapsamında konsolide ettiği müşteri ortaklık ile yaptığı işlemler mahsuplaştırılır fakat bu durum üye kuruluş bankanın veya yüksek katmanlı müşteri bankanın merkezi karşı taraftan veya üye kuruluştan olan ticari risklerini ortadan kaldırmaz. Bu durumda konsolide edilen müşteri ortaklık ile yapılan işlem grup içi özkaynak işlemi olarak değerlendirilir ve dokuzuncu ve onuncu fıkralarda belirtilen kaldıraç oranı hesaplamasında dikkate alınmama hükümleri uygulanmaksızın dokuzuncu ve onuncu fıkralardaki belirtilen hükümler çerçevesinde türev finansal araç risk tutarı hesaplanır. Üye kuruluş banka veya yüksek katmanlı müşteri bankanın aynı Tebliğin 5 inci maddesinin birinci fıkrası kapsamı dışında olması sebebiyle konsolide edilmeyen müşteri ortaklık ile yaptığı on birinci ve on ikinci fıkra kapsamındaki türev işlemlerden kaynaklanan ticari riskler için, üye kuruluş banka veya yüksek katmanlı müşteri bankanın müşteriden veya düşük katmanlı müşteriden olan risklerine ilişkin olarak on birinci ve on ikinci fıkralarda belirtilen hükümler çerçevesinde türev finansal araç risk tutarı hesaplanır. Üye kuruluş bankanın veya yüksek katmanlı müşteri bankanın aynı Tebliğin 5 inci maddesinin birinci fıkrası kapsamında konsolide ettiği müşteri ortaklık ile yaptığı işlemlerin mahsuplaştırılmasından kaynaklı olarak üye kuruluş banka veya yüksek katmanlı müşteri bankanın müşteriden veya düşük katmanlı müşteriden olan risklerine ilişkin olarak türev finansal araç risk tutarı hesaplanmaz.

(14) Kredi riski hesaplamalarında nakit ve tahvil gibi bilanço içi kalemlerin yarattığı etkinin benzerini oluşturması nedeniyle, bankanın koruma satıcısı olduğu kredi türevlerine ilişkin olarak, birinci fıkra uyarınca hesaplanan risk tutarına koruma satıcısı olunan kredi türevinin düzeltilmiş efektif notional tutarı ilave edilerek toplam finansal araç risk tutarı hesaplanır. Dokuzuncu ve onuncu fıkralarda belirtilen kaldıraç oranı hesaplamasında dikkate alınmama şartlarının geçerli olması durumunda, koruma satıcısı banka kredi türevi için efektif notional tutar da dahil herhangi bir türev finansal araç risk tutarı hesaplamaz. On altıncı fıkradaki şartların sağlanmaması nedeniyle bankanın koruma satıcısı olduğu kredi türevlerinin koruma alıcısı olduğu kredi türevleri ile netleştirilemeyen kısmı, koruma satıcısı olunan kredi türevinin düzeltilmiş efektif notional tutarı olarak zaten toplam türev finansal araç risk tutarı hesaplamasında dikkate alındığından, koruma satıcısı olan banka bu netleştirilmeyen kısmı bankanın tercihinine bağlı olarak potansiyel kredi risk tutarı hesaplamasındaki netleştirme grubundan hariç tutabilir. Böylece koruma satıcısı olan banka bu netleştirilmeyen kısmı efektif notional tutar hesaplamasına zaten dahil ettiği için birinci fıkra kapsamında daha düşük risk tutarı hesaplayarak toplam finansal araç risk tutarı hesaplamasında mükerrer hesaplamanın önüne geçmiş olabilir. On beşinci fıkra uyarınca ana sermayeden indirilmiş koruma satıcısı olunan kredi türevinin negatif gerçeğe uygun değerinin tutarı ve bu tutarın ana sermayeden indirilip indirilmediği, ikinci fıkra kapsamında hesaplanacak potansiyel kredi risk tutarının belirlenmesinde bir faktör değilken koruma satılan kredi türevinin düzeltilmiş efektif notional tutarının belirlenmesinde ise bir faktördür. Efektif notional tutar, işlemin risk tutarını doğru yansıtacak şekilde notional tutara düzeltme yapılması suretiyle hesaplanır. Düzeltilmiş efektif notional tutar; koruma satıcısı olunan kredi türevi için efektif notional tutardan ana sermayeden indirilen koruma satıcısı olunan kredi türevinin negatif gerçeğe uygun değerinin düşülmesi suretiyle, koruma alıcısı olunan kredi türevi için efektif notional tutardan ana sermayeye ilave edilen koruma alıcısı olunan kredi türevinin pozitif gerçeğe uygun değerinin düşülmesi suretiyle bulunur.

(15) Bankanın koruma satıcısı olduğu kredi türevinin hesaplama tarihi itibarı ile gerçeğe uygun değeri negatif ve bu negatif tutar ana sermayeden indirilmiş ise bankanın koruma satıcısı olduğu kredi türevinin efektif notional tutarı, bu negatif tutar kadar azaltılır. Bankanın koruma satıcısı olduğu kredi türevinin hesaplama tarihi itibarı ile gerçeğe uygun değerinin pozitif olması durumunda bir önceki hesaplama tarihine göre gerçeğe uygun değer değişimi negatif olsa dahi koruma satıcısı olunan kredi türevinin efektif notional tutarı azaltılmaz ve efektif notional tutar düzeltilmiş efektif notional tutara eşit olur.

(16) Koruma satıcısı olan bankanın aynı referans varlığın borçlusu için koruma alıcısı olması ve aşağıdaki şartların sağlanması halinde, alınan korumanın efektif notional tutarı, satılan korumanın efektif notional tutarından ayrıca düşülür.

a) Bankanın koruma alıcısı olduğu kredi türevlerinin sözleşme hükümlerinin koruma satıcısı olduğu kredi türev sözleşme hükümleriyle aynı ya da daha ihtiyatlı olması gerekir. Banka, koruma alıcısı olunan başka bir kredi türevinden gelecekte ödeme beklediği tutar kadarını bu netleştirmede dikkate alabilir. Bu hükümler; alacaklara ilişkin öncelik sırasının ne olduğu, seçimlik hakkının olup olmadığı, kredi türev sözleşmelerinde koruma ödemesini tetikleyen olaylar, referans yükümlülükler veya referans varlığın borçlusu kriterleri ile sınırlı olmayacak şekilde çeşitli faktörlere dayanabilir. Referans varlık borçlusunun tek olduğu kredi türevlerinde, koruma satın alınan referans varlığın derecesinin koruma satılan referans varlığın derecesinden düşük veya eşit olduğu durumlar satın alınan korumanın daha ihtiyatlı olması sonucunu doğuracağından, satın alınan korumanın efektif notional tutarı satılan korumanın efektif notional tutarından düşülebilir. Kredi riskinin dilimler halinde korunduğu kredi türevlerinde, koruma satın alınan referans varlığın derecesinin koruma satılan referans varlığın derecesi ile eşit olduğu durumlarda, satın alınan korumanın efektif notional tutarı satılan korumanın efektif notional tutarından düşülebilir.

b) Koruma alıcısı olunan kredi türevinin kalan vadesinin, koruma satıcısı olunan kredi türevinin kalan vadesi ile aynı ya da ondan daha uzun olması gerekir.

c) Bankanın koruma alıcısı olduğu kredi türevlerinde korumayı satanın kredi kalitesi ile referans varlığın borçlusunun yükümlülüğünün değeri arasında yüksek korelasyon olmaması gerekir.

ç) Bankanın koruma satıcısı olduğu kredi türevinin efektif notional tutarının ana sermayeden düşülen negatif gerçeğe uygun değer kadar azaltılması durumunda, bankanın koruma alıcısı olduğu kredi türevinin mahsuplaştırılacak efektif notional tutarının da ana sermayeye ilave edilen pozitif gerçeğe uygun değer kadar azaltılması gerekir.

d) Bankanın üye kuruluş olarak müşteriye takas hizmeti sağladığı durumlar ile çok katmanlı müşteri yapılarında bankanın yüksek katmanlı müşteri olarak düşük katmanlı müşteriye takas hizmeti sağladığı durumlarda dokuzuncu ve onuncu fıkralarda belirtilen kaldırıcı oranı hesaplamasında dikkate alınmama şartlarının geçerli olmaması gerekir.

(17) On beşinci ve on altıncı fıkralar uyarınca koruma alıcısı kredi türevleri ile koruma satıcısı türevleri dikkate alınarak bir netleştirme grubu için hesaplanan düzeltilmiş efektif notional tutar negatif bir değer olamaz.

(18) On dördüncü ilâ on yedinci fıkraların uygulamasında, bankanın koruma satıcısı olduğu kredi türevleri, bankanın etkin biçimde kredi koruması sağlama yükümlülüğü içeren tüm opsiyonları da kapsar. Bankanın koruma alıcısı olduğu kredi türevinin kullanım fiyatının bankanın koruma satıcısı olduğu kredi türevinin kullanım fiyatına eşit veya bu fiyattan daha düşük olması durumunda, bankanın koruma alıcısı olduğu kredi türevinin sözleşme hükümlerinin bankanın koruma satıcısı olduğu kredi türevi sözleşme hükümleriyle aynı ya da daha ihtiyatlı olduğu kabul edilir ve bu durumda on altıncı fıkra hükümleri çerçevesinde alınan korumanın efektif notional tutarı satılan korumanın efektif notional tutarından düşülebilir.

(19) On altıncı fıkranın uygulamasında, iki farklı referans varlık borçlusu ancak aynı tüzel kişiye referans vermeleri durumunda birbiri ile aynı kabul edilir. Bankanın bir menkul kıymetleştirme pozisyonunun tamamı için kredi koruması satın alması durumunda olduğu gibi, muhtelif referans varlık borçlulardan oluşan bir havuz için kredi türevi yolu ile satın alınan kredi koruması, satın alınan kredi korumasının ekonomik değerinin havuzdaki her bir borçlu için ayrı ayrı kredi koruması satın alınmasına eşit olması halinde, her bir referans varlık borçlusu için ayrı ayrı satılan kredi korumaları ile netleştirilebilir. Menkul kıymetleştirme dilimlerinde veya “n” nci temerrüt olayına bağlı kredi türevlerinde olduğu gibi, satın alınan kredi korumasının referans varlık borçlularından oluşan havuzun sadece bir parçasını

kapsaması halinde, her bir referans varlık borçlusu için ayrı ayrı satılan kredi korumaları ile netleştirilemez. Ancak, kredi türevi yolu ile satın alınan korumanın kredi koruması satılmış referans varlık borçlularından oluşan havuzun bir parçasının tamamını kapsaması durumunda, havuzun bu parçası için satın alınan kredi koruması satılan kredi koruması ile netleştirilebilir.

(20) Kredi korumasının toplam getiri swapı yolu ile satın alındığı ve alınan net ödemelerin net gelir olarak kaydedildiği ancak koruma satıcısı olunan kredi türevinin gerçeğe uygun değerindeki azalmanın veya karşılık ayrılmasından kaynaklı düşüşün ana sermayeden indirilmediği durumlarda, koruma alıcısı olunan kredi türevinin düzeltilmiş efektif notional tutarı, koruma satıcısı olunan kredi türevinin düzeltilmiş efektif notional tutarından düşülemez.

Menkul kıymet finansman işlemleri risk tutarı

MADDE 9- (1) Bankanın kendi nam ve hesabına gerçekleştirdiği menkul kıymet finansman işlemleri risk tutarı (a) ve (b) bentlerinde belirtilen tutarların toplamından oluşur. Aynı netleştirme grubu içinde yer alan menkul kıymet finansman işlemlerine ilişkin (b) bendindeki tutarların toplamının veya (a) bendindeki tutarın negatif değer olması durumunda bu tutarlar sıfır olarak dikkate alınır.

a) İkinci fıkrada belirtildiği şekilde hesaplanan düzeltilmiş net menkul kıymet finansman işlemi varlığı tutarı.

b) Üçüncü fıkrada belirtildiği şekilde hesaplanan karşı taraf kredi risk tutarı.

(2) Menkul kıymet finansman işlemlerine ilişkin olarak alınan veya verilen nakdin kendisi ve bu işlemlerden kaynaklı yükümlülük kalemleri brüt menkul kıymet finansman işlemi varlığı olarak değerlendirilmez, bu işlemlerden kaynaklı nakit alacaklar brüt menkul kıymet finansman işlemi varlığı olarak değerlendirilir. Banka, menkul kıymet finansman işlemini bir finansman işlemi olarak değil bir satış işlemi gibi muhasebeleştirdiğinde, menkul kıymet finansman işlemine ilişkin verilen teminat bilanço içinden çıkarılır. Bu durumda, banka toplam risk tutarı hesaplarken, bu satış muhasebesini iptal ederek verilen teminatı brüt menkul kıymet finansman işlemi varlığı olarak değerlendirir ve verilen bu teminatı menkul kıymet finansman işlemleri risk tutarı içinde hesaplamalara dahil eder. Banka, menkul kıymet finansman işlemini bir satış işlemi olarak değil bir finansman işlemi olarak muhasebeleştirdiğinde, menkul kıymet finansman işlemine ilişkin verilen teminatı bilanço içinde varlık olarak izlemeye devam eder. Bu durumda, banka verilen teminatı bilanço içinde varlık olarak izlese de verilen teminatı brüt menkul kıymet finansman işlemi varlığı olarak değerlendirir ve toplam risk tutarı hesaplarken verilen teminatı menkul kıymet finansman işlemleri risk tutarı içinde hesaplamalara dahil eder. Brüt menkul kıymet finansman işlemi varlıklarının TFRS uyarınca değerlendirilmiş tutarları dikkate alınarak düzeltilmemiş brüt menkul kıymet finansman işlemi varlığı tutarı bulunur ve bu tutara önce (a) bendindeki ayarlama yapılarak düzeltilmiş brüt menkul kıymet finansman işlemi varlığı tutarı ve sonra (b) bendindeki ayarlama yapılarak düzeltilmiş net menkul kıymet finansman işlemi varlığı tutarı hesaplanır.

a) Menkul kıymet finansman işlemleri için alınan ve bilanço içinde varlık olarak izlenen menkul kıymet veya emtianın TFRS uyarınca değerlendirilmiş tutarı, düzeltilmemiş brüt menkul kıymet finansman işlemi varlığı tutarından ve bilanço içi varlık risk tutarından düşülür. Böylece, menkul kıymet finansman işlemleri için teminat olarak alınan ve bilanço içinde varlık olarak izlenen menkul kıymet veya emtia toplam risk tutarı hesaplamasına dahil edilmez. Menkul kıymet finansman işlemleri için teminat olarak alınan ve bilanço içinde varlık olarak izlenmeyen menkul kıymet veya emtia da toplam risk tutarı hesaplamasına dahil edilmez.

b) Aşağıda belirtilen şartların tamamının sağlanması halinde; aynı karşı taraf ile yapılan menkul kıymet finansman işlemlerinden kaynaklanan nakit alacaklar ile nakit borçlar birbiri ile netleştirilebilir.

1) İşlemlerin teslim tarihlerinin aynı olması gerekir. Herhangi bir tarihte iki taraftan birisince sonlandırılabilen ancak açık bir teslim tarihi bulunmayan işlemlerin bu şartı sağlamadığı kabul edilir.

2) Karşı tarafa olan borçlar ile karşı taraftan olan alacakların netleştirilmesi hakkının borçların ödenmesine ilişkin herhangi bir problemin yaşanmadığı olağan durumda ve temerrüt, ödeme aczine düşülmesi, iflas dahil tüm koşullarda yasal olarak uygulanabilir olması gerekir.

3) Netleştirmeye konu işlemler üzerinden doğan alacak ve borçların, bir tarafın diğer tarafa teslim işleminin yapıldığı gün tek bir net tutarda borçlu olmasını sağlayacak şekilde netleştirilmesi gerekir. Nakit alacak ve borç doğuran menkul kıymet finansman işlemlerinin aynı takas sistemi üzerinden yürütülmesi ve bu takas sisteminde yer alan teminat mekanizmalarının nakit ve/veya gün içi kredi imkanlarıyla desteklenmesi gerekir. Bu destek ile, nakit alacak ve nakit borç doğuran menkul kıymet finansman işlemlerinin tesliminin iş günü sonuna kadar tamamlanması güvence altına alınır ve menkul kıymet ve emtiaların tesliminde bir aksaklık yaşansa dahi bu aksaklığın nakit alacak ve nakit borçların netleştirilmesini engellememesi sağlanır. Aynı netleştirme grubu içinde değerlendirilen menkul kıymet finansman işlemlerinden menkul kıymet veya emtianın teslimatının yerine getirilmemiş olanları, nakit bacaklarıyla birlikte bu netleştirme grubundan çıkarılır. Bu işlemler, nakit bacağı ile birlikte ayrı bir işlem olarak değerlendirilir ve netleştirilmeksizin brüt olarak dikkate alınır.

(3) Menkul kıymet finansman işlemleri için karşı taraf kredi risk tutarı potansiyel kredi risk tutarı dikkate alınmaksızın sadece alınan ve verilen menkul kıymet veya emtiaların volatilité ayarlamaları uygulanarak bulunan cari piyasa değerleri dikkate alınarak aşağıdaki şekilde hesaplanır.

a) Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğin 18 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen nitelikleri haiz özel netleştirme sözleşmeleri kapsamındaki çift taraflı veya Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. ya da yurtdışındaki muadili olan kuruluşların ya da aracı acentaların da dahil olduğu üç taraflı menkul kıymet finansman işlemlerinde karşı taraf kredi risk tutarı; verilen menkul kıymet veya emtiaların cari piyasa değerlerinin volatilité ayarlamaları uygulanarak bulunan değerleri ile nakit alacakların toplamından, alınan menkul kıymet veya emtiaların cari piyasa değerlerinin volatilité ayarlamaları uygulanarak bulunan değerleri ile nakit borçların toplamından fazla olan kısmıdır. Üç taraflı menkul kıymet finansman işlemlerinde aracılara depo edilmiş ancak henüz ödünç verilmemiş fazla teminatlar menkul kıymet finansman işlemleri risk tutarı hesaplamasına dahil edilmez, sadece karşı tarafa etkin olarak ödünç verilen fazla teminatlar dışındaki temerrüt anında bankanın üzerinde hak iddia edebileceği tutarlar menkul kıymet finansman işlemleri risk tutarı hesaplamasına dahil edilir.

b) Özel netleştirme sözleşmesinin bulunmadığı hallerde karşı taraf kredi risk tutarı, her bir menkul kıymet finansman işlemi için; verilen menkul kıymet veya emtianın cari piyasa değerinin volatilité ayarlamaları uygulanarak bulunan değeri ile nakit alacak toplamından, alınan menkul kıymet veya emtianın cari piyasa değerinin volatilité ayarlamaları uygulanarak bulunan değeri ile nakit borcun toplamından fazla olan kısmıdır. Ayrı netleştirme grupları içinde değerlendirilen her bir menkul kıymet finansman işlemi için hesaplanan bu tutarların negatif bir değer olması durumunda her bir tutar karşı taraf kredi risk tutarı hesaplamasında sıfır olarak dikkate alınır.

c) İkinci fıkranın (b) bendinde belirtilen şartların sağlanmaması nedeniyle nakit alacağın nakit borç ile netleştirilemediği ve başka işlemler ile aynı netleştirme grubu içerisinde değerlendirilmediği ve bu işlemin kendi başına ayrı bir netleştirme grubu olarak kabul edildiği menkul kıymet finansman işlemlerindeki nakit alacaklar, birinci fıkranın (a) bendinde belirtilen düzeltilmiş brüt menkul kıymet finansman işlemi varlığı tutarı olarak menkul kıymet finansman işlemleri risk tutarına dahil edildiği için bu nakit alacaklar için ilave olarak karşı taraf kredi risk tutarı hesaplanmaz.

(4) Bankacılık hesapları ile alım satım hesaplarındaki pozisyonların netleştirilebilmesi için bu hesaplardaki pozisyonların aynı netleştirme grubu içinde olması ve bu netleştirme grubunun dahil olduğu özel netleştirme sözleşmesinin Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğin 18 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki koşulları sağlaması gerekir.

(5) Bir menkul kıymet finansman işleminde sadece aracı olarak hareket eden banka, işleme dahil olan iki taraftan yalnızca müşterisi olan tarafa bu müşterisinin ödünç verdiği nakit veya menkul kıymet ya da emtianın volatilité ayarlaması uygulanarak bulunan cari piyasa değeri ile müşterinin karşı taraftan ödünç aldığı nakit veya menkul kıymet ya da emtianın volatilité ayarlaması uygulanarak bulunan cari piyasa değeri arasındaki fark kadar bir tazminat veya garanti sağlar ise; aracı banka, bu farka denk olan sağladığı tazminat veya garanti tutarını üçüncü fıkra kapsamında karşı taraf kredi risk tutarı olarak hesaplar. Aracı banka bu işlem için ikinci fıkra kapsamında düzeltilmiş net menkul kıymet finansman işlemi varlığı tutarı hesaplamaz.

(6) Bankanın bir müşteri ya da karşı taraf için gerçekleştirilmesine aracılık ettiği ve bankanın müşterisinin karşı tarafa ödünç verdiği nakit ile menkul kıymet veya emtianın volatilité ayarlaması uygulanarak bulunan cari piyasa değeri ile müşterinin karşı taraftan ödünç aldığı nakit ya da menkul kıymet veya emtianın volatilité ayarlaması uygulanarak bulunan cari piyasa değeri arasındaki fark için müşteriye veya karşı tarafa tazminat ya da garanti sağladığı menkul kıymet finansman işlemleri için banka, nakit veya menkul kıymet ya da emtia üzerinde mülkiyet veya tasarruf hakkı yoksa ya da kontrol sahibi değilse yalnızca üçüncü fıkra kapsamında karşı taraf kredi risk tutarı hesaplar. Aracı banka bu işlem için ikinci fıkra kapsamında düzeltilmiş net menkul kıymet finansman işlemi varlığı tutarı hesaplamaz.

(7) Bankanın müşteriye ya da karşı tarafa beşinci veya altıncı fıkrada belirtilen bu fark tutarından daha fazla bir tazminat ya da garanti sağladığı durumda ya da bankanın aracı olarak aldığı teminatı ticari işlemlerde kendi lehine yeniden kullandığı ve o teminatın mülkiyet riskini fiilen üstlendiği durumda, banka artık sadece bir aracı olarak değerlendirilmez. Bu durumda, banka, ikinci fıkra kapsamında düzeltilmiş net menkul kıymet finansman işlemi varlığı tutarı ve üçüncü fıkra kapsamında karşı taraf kredi risk tutarı hesaplar ve bu iki tutarın toplamını menkul kıymet finansman işlemi risk tutarı olarak dikkate alır.

(8) Bankanın, sadece gerçekleştirilmesine aracılık ettiği ancak garantör olmadığı, dolayısıyla herhangi bir tazminat veya garanti verme yükümlülüğünün bulunmadığı durumda, banka menkul kıymet finansman işlemleri için risk tutarı hesaplamaz.

(9) Bankanın gerçekleştirilmesine aracılık ettiği ve her iki tarafa da garanti veya tazminat sağladığı aynı netleştirme grubuna dahil edilmeyen ve dolayısıyla da birbiriyle netleştirilmesine izin verilmeyen menkul kıymet finansman işlemlerinde bu madde hükümleri dikkate alınarak her bir taraf için ayrı ayrı menkul kıymet finansman işlemleri risk tutarı hesaplanır. Banka, beşinci ve altıncı fıkra hükümleri uyarınca sadece aracı olarak değerlendirilirse, aracı banka her bir taraf için ayrı ayrı yalnızca üçüncü fıkra kapsamında karşı taraf kredi risk tutarı hesaplar. İkinci fıkra kapsamında düzeltilmiş net menkul kıymet finansman işlemi varlığı tutarı hesaplamaz. Banka, yedinci fıkra uyarınca bir aracı olarak değerlendirilmez ise, her bir taraf için ayrı ayrı ikinci fıkra kapsamında düzeltilmiş net menkul kıymet finansman işlemi varlığı tutarı ve üçüncü fıkra kapsamında karşı taraf kredi risk tutarı hesaplar.

Bilanço dışı işlemler risk tutarı

MADDE 10- (1) Bilanço dışı işlemler risk tutarı, bilanço dışı işlemlerin henüz nakde dönüşmemiş olan kısmının notional tutarlarına Temel Kredi Riskine Esas Tutarın Standart Yaklaşım ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğin 5 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen usul ve esaslar kapsamında belirlenen kredi dönüşüm oranları uygulandıktan sonra bulunan tutarlardan, Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve

Esaslar Hakkında Yönetmelik uyarınca ayrılmış özel karşılık ve genel karşılıkların düşülmesi suretiyle hesaplanır. Temel Kredi Riskine Esas Tutarın Standart Yaklaşım ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğin 5 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen kredi dönüşüm oranlarına ilave olarak ikinci ila beşinci fıkralarda belirtilen kredi dönüşüm oranları dikkate alınır. Hesaplama sonucunda herhangi bir bilanço dışı işlem kalemi için negatif net tutar ortaya çıkması durumunda, risk tutarı sıfır olarak dikkate alınır.

(2) Teslim tarihine göre muhasebeleştirilen teslimi yapılmamış finansal varlıkların alımına ilişkin ödeme taahhütlerinden kaynaklanan risk tutarına yüzde yüz kredi dönüşüm oranı uygulanır. Finansal varlıkların normal yoldan alım veya satım sözleşmesi kapsamında, teslim tarihine göre muhasebeleştirilen teslimi yapılmamış alım ve satım taahhüdünde bulunan finansal varlıklara ilişkin olarak, aşağıdaki şartların sağlanması halinde, teslimi yapılmamış finansal varlığın alımından kaynaklanan ödeme taahhüdü ile teslimi yapılmamış başka bir finansal varlığın satım işlemlerinden kaynaklanan nakit alacaklar netleştirilebilir ve bu netleştirilmiş tutar bilanço dışı işlemler risk tutarı hesaplamasına dahil edilir. Bu netleştirmenin yapılamaması durumunda, finansal varlığın alımından kaynaklanan ödeme taahhüdü bilanço dışı işlemler risk tutarı hesaplamasında dikkate alınır.

a) Alım ve satımı yapılan finansal varlıklardan nakit alacak ve nakit borç ile ilişkilendirilebilenlerin gerçeğe uygun değer farkının kâr veya zarara yansıtılması ve bu varlıkların Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik Ek-1 kapsamında alım satım hesaplarında izlenmesi durumunda,

b) Alım ve satımı yapılan finansal varlıkların tesliminin; sözleşmede öngörülen fiyattan belli bir vadede her iki tarafın yükümlülüklerini yerine getirmesi esasına dayanması durumunda.

(3) Bilanço dışı menkul kıymetleştirme pozisyonlarının risk tutarı hesaplamasında, Menkul Kıymetleştirme Riskine Esas Tutarın Hesaplanması Hakkında Tebliğin 10 uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamında kredi riskinden koruma özelliği taşımayan işlemler için belirlenen yüzde yüz kredi dönüşüm oranı uygulanır. Sözleşmede hüküm bulunması halinde, hizmet sağlayıcılar, hizmet sağlayıcının tam geri ödeme hakkına sahip olması ve bu hakkın, teminat havuzundaki nakit akışlarına ilişkin diğer taleplerden öncelikli olması koşuluyla, yatırımcılara kesintisiz ödeme akışını sağlamak için nakit avans kullanabilir. Ön bilgilendirme yapılmaksızın herhangi bir anda bir şarta bağlı olmaksızın cayılabilen hizmet sağlayıcı nakit avanslarının veya tesislerin kullanılmayan kısmına, Temel Kredi Riskine Esas Tutarın Standart Yaklaşım ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğin 5 inci maddesinin ikinci fıkrasının (ğ) bendinde belirtilen kredi dönüşüm oranı uygulanabilir.

(4) Temel Kredi Riskine Esas Tutarın Standart Yaklaşım ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğin 5 inci maddesinin ikinci fıkrasında sayılmasa dahi doğrudan kredi verme ile aynı riski taşıyan kalemlerin risk tutarının hesaplamasında yüzde yüz kredi dönüşüm oranı uygulanır.

(5) Kurul, bilanço dışı işlemler risk tutarı hesaplamasında, bankanın Temel Kredi Riskine Esas Tutarın Standart Yaklaşım ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğin 5 inci maddesinin ikinci fıkrasını (ğ) bendinde belirtilen yüzde on kredi dönüşüm oranı uygulayabileceği bilanço dışı kalemlere ilişkin dikkate alınma kriterlerini sıkılaştırmaya ve bu kalemlere ilişkin daha yüksek bir kredi dönüşüm oranı belirlemeye yetkilidir.

(6) Bilanço dışında izlenseler dahi türev finansal araçlar için 8 inci maddede, menkul kıymet finansman işlemleri için 9 uncu maddede belirtildiği şekilde risk tutarı hesaplanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Kaldıraç oranlarına ilişkin raporlama

MADDE 11- (1) Konsolide ve konsolide olmayan kaldıraç oranları, Bankaların Özkaynaklarına İlişkin Yönetmelik uyarınca hesaplanan son dönem konsolide ve konsolide olmayan ana sermaye dikkate alınmak suretiyle hesaplanarak ay sonları itibarıyla Kurulca belirlenecek bildirim cetvelleri çerçevesinde ve Kurulca belirlenecek sürelerde Kuruma raporlanır.

(2) Bankalar, konsolide ve konsolide olmayan kaldıraç oranlarının yüzde üç buçuğun altına düşmesi durumunda bu durumun nedenlerini ivedilikle Kuruma bildirir. Sistemik önemli bankalar, konsolide ve konsolide olmayan kaldıraç oranlarının, 5 inci madde uyarınca Kurul tarafından belirlenecek asgari oranların yarım puan üzerindeki oranların altına düşmesi durumunda, bu durumun nedenlerini ivedilikle Kuruma bildirir.

(3) Yapılacak incelemelerde, bu Yönetmelikle düzenlenen asgari oranların tutturulmasına yönelik fiktif işlem yapıldığının tespit edilmesi halinde, bu işlemlere karşılık gelen tutarlar geriye yönelik olarak düzeltilmek suretiyle ilgili döneme ilişkin asgari oranlar yeniden hesaplanır.

Oransal sınırlara uyumsuzluk

MADDE 12- (1) Konsolide ve konsolide olmayan kaldıraç oranlarından herhangi birinin; 4 üncü maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen ve/veya sistemik önemli bankalar için 5 inci madde kapsamında Kurulca belirlenecek asgari oranların altına düşmesi durumunda, düşüş nedenleriyle birlikte alınması planlanan önlemlerin ivedilikle Kuruma bildirilmesi ve Kurulca belirlenecek süre içerisinde asgari oranlara uyum sağlanması zorunludur.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 13- (1) 5/11/2013 tarihli ve 28812 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankaların Kaldıraç Düzeyinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Birinci fıkrada belirtilen Yönetmeliğe yapılan atıflar bu Yönetmeliğe yapılmış sayılır.

Yürürlük

MADDE 14- (1) Bu Yönetmeliğin

a) 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrası, 5 inci maddesi ve 12 nci maddesinin birinci fıkrası xx/xx/202x tarihinde,

b) Diğer hükümleri yayımı tarihinde, yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 15- (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Başkanı yürütür.

GENEL GEREKÇE

Bilindiği üzere; 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 88 inci maddesinde, düzenlemek ve denetlemekle görevli olduğu sektör veya alanla ilgili uluslararası ilke ve standartlarla uyumlu ikincil düzenlemelerin yapılması ve kararların alınması Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun görevleri arasında sayılmaktadır. Bu kapsamda, bankacılık alanında politikaların geliştirilmesi ve uygulamada daha iyi bir koordinasyonun sağlanması amacıyla üye ülkelerin bankacılık otoriteleri arasında iş birliğini sağlayacak bir platform olarak oluşturulan Basel Bankacılık Denetim Komitesinin (Basel Komite) üyesi olarak Kurumumuz, bankacılık mevzuatını uluslararası en iyi uygulamaları takip ederek gerektiğinde güncellemektedir.

Bu çerçevede, Basel Komite tarafından yayımlanan çalışmalar dikkate alınarak hazırlanan Bankaların Kaldıraç Düzeyinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik 05/11/2013 tarihli ve 28812 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Basel Komite muhtelif tarihlerde kaldıraç oranı ölçümüne ilişkin dokümanı güncellemiş, değişiklikleri içeren konsolide doküman ise Mart 2020'de yayımlanmış ve Ocak 2023 itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Meri mevzuatımızın bahse konu Basel dokümanları çerçevesinde gözden geçirilmesi ihtiyacı hasıl olmuş ve bu dokümanlar dikkate alınarak Bankaların Kaldıraç Oranı Ölçümüne İlişkin Yönetmelik Taslağı hazırlanmıştır.

“Bankaların Kaldıraç Oranı Ölçümüne İlişkin Yönetmelik Taslağı” ile bankaların kaldıraç oranı hesaplamasında aşağıdaki temel değişiklikler yapılmıştır.

- Menkul kıymet veya emtia teminatlı finansman işlemlerinin, bilanço içi varlıklar yerine ayrı bir risk tutarı kalemi olarak hesaplanması ve hesaplama yönteminin muhtelif netleştirme kriterleri çerçevesinde detaylandırılması,

- Kaldıraç oranı hesaplamasında, bilanço içi ve bilanço dışı varlıkların risk tutarından özel karşılığın yanı sıra genel karşılığın da düşülmesi,

- Türev finansal araçların risk tutarlarına ilişkin hesaplama yönteminin değişmesi.